

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากอดีตที่ผ่านมาความขัดแย้งระหว่างผู้บริโภครและผู้ประกอบการเกี่ยวกับการบริโภคสินค้าต่างๆ ปรากฏให้เห็นอยู่เนืองๆ แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้หมดสิ้นไป อันเนื่องมาจากการขาดกฎหมายหรือมาตรการการบังคับใช้ หรือ องค์การที่จะบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ ทำให้ปัญหาของผู้บริโภคยังคงสั่งสมมาจวบจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากในปัจจุบัน เทคโนโลยีด้านต่างๆ มีความเจริญก้าวหน้า การผลิตสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่ได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนการผลิตที่สลับซับซ้อนมากขึ้น ผู้ประกอบการเท่านั้นที่รู้ขั้นตอนการผลิตและเป็นผู้อยู่ในฐานะที่จะป้องกันอันตรายหรือความเสียหายจากการบริโภคสินค้าได้ แต่ผู้ประกอบการหลายแห่งกลับไม่ได้ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของสินค้าที่ผู้บริโภคได้นำมาใช้ หลายครั้งที่ผู้บริโภคตัดสินใจเรียกร้องสิทธิของตนในการได้รับสินค้าที่ปลอดภัย มีคุณภาพ ได้มาตรฐานด้วยตนเอง เมื่อประกอบกับการติดต่อสื่อสารในยุคโลกไร้พรมแดน ความทันสมัยรวดเร็วของเทคโนโลยีและสื่อในรูปแบบต่างๆ ได้สร้างความตื่นตัวให้แก่ผู้บริโภคในเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคมากขึ้นในหลายๆ ด้าน และกระตุ้นให้ผู้บริโภครักษาสติธิอันตนพึงมี ดังจะเห็นได้จากการแพร่ภาพกระจายข่าวเรื่องความขัดแย้งระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการซึ่งทวีความรุนแรงและหลากหลายขึ้นทางสื่อต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง

หลายกรณีหรือหลายครั้งที่หากมีการพิเคราะห์ถึงเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างผู้บริโภครกับผู้ประกอบการให้ถ่องแท้ บางครั้งปัญหานั้นเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่ใหญ่โต แต่การที่ผู้บริโภคไม่ได้รับความสนใจจะเยียวยาแก้ไขตามสมควรแก่เหตุจึงกลายเป็นความขัดแย้งที่ขยายวงกว้างขึ้น แต่บางครั้งก็เป็นความบกพร่องของสินค้าอันผู้ประกอบการจำหน่าย ไม่ว่าจะเกิดจากความประมาท ความไม่รู้ หรือความไม่รอบคอบเพียงพอก็ตามอาจส่งผลร้ายต่อสุขภาพ อนามัย หรือชีวิตของผู้บริโภคได้ เมื่อมีข้อพิพาทและผู้บริโภคต้องการพิสูจน์ถึงความบกพร่องของสินค้า ผู้ประกอบการ ผู้บริโภครกลับพบความเหลื่อมล้ำในด้านอำนาจต่อรองเพื่อเยียวยาความเสียหายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสินค้าซึ่งใช้เทคโนโลยีอันซับซ้อน รัฐจึงตระหนักถึงความสำคัญในการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อลดช่องว่างดังกล่าว และ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยในการบริโภคและได้รับชดเชยค่าเสียหาย เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นอันสืบเนื่องมาจาก

สินค้า รัฐจึงจำเป็นต้องให้การคุ้มครองผู้บริโภคเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นอันสืบเนื่องมาจากสินค้า นั้น โดยตราและบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาคัดแย้งในเรื่องความไม่ปลอดภัยของสินค้าซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงถือกำเนิดขึ้นมาจากแนวคิดดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อาจจะช่วยเยียวยาปัญหาของผู้บริโภค เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคใน การเรียกร้องสิทธิของตนจากปัญหาในเรื่องสินค้าต่างๆ ที่ตนบริโภค แต่ก็ยังเป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ ปลายเหตุ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการนั้นก็เหมือนกับเหรียญสองด้าน เราควรมองหรือศึกษาปัญหาดังกล่าวให้รอบด้านสำหรับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งจากมุมมองของผู้บริโภค และปัญหาหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้ประกอบการจากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ด้วย กล่าวคือ การที่ผู้บริโภคฟ้องคดีได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วมากขึ้น ในทางหนึ่ง เป็นการส่งเสริม เสรีภาพและสิทธิในการฟ้องร้องดำเนินคดีของผู้บริโภค แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับไม่มีการกำหนด บทบัญญัติรองรับสิทธิของผู้ประกอบการอย่างเหมาะสม เช่น ขอบเขตของการฟ้องร้อง ผู้ประกอบการว่าจะรับผิดชอบในแง่ใด เพียงใดอย่างชัดเจน ทำให้อาจมีคดีฟ้องร้องมากมายเต็มศาล ซึ่ง โดยแท้แล้วอาจไม่ใช่ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ เช่น เกิดจากการกระทำละเมิดของผู้บริโภคที่ ใช้สินค้าเอง เนื่องจากหากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอย่าง มากในวงกว้างเพียงใด ที่สุดแล้วผลกระทบนั้นย่อมสะท้อนมายังผู้บริโภคด้วยเพียงนั้น อาทิ เช่น ใน ด้านราคาสินค้าที่อาจจะสูงขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการต้องซื้อประกันภัยเพื่อรองรับความเสียหาย จากการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค อันส่งผลถึงต้นทุนของสินค้า เป็นต้น

สำหรับสินค้าหลายชนิดที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีพของ ผู้บริโภค เช่น รถยนต์ ซึ่งในปัจจุบันนี้ แม้ว่ารถยนต์ยังเป็นสินค้าที่มีราคาสูงอยู่ แต่ไม่อาจปฏิเสธได้ ว่ารถยนต์กลายเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นสำหรับผู้บริโภคจนเกือบจะกลายเป็นปัจจัยที่ 5 ที่จำเป็นใน การดำรงชีพของมนุษย์ไปแล้ว จึงจำเป็นอยู่เองที่ผู้บริโภคสินค้ารถยนต์นี้ต้องได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม โดยปกติวิชาชีพแล้วผู้ประกอบการสินค้าที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงย่อมต้อง มีความรับผิดชอบสูงตามไปด้วยอยู่แล้ว และย่อมไม่มีผู้ประกอบการรายใดต้องการสร้างปัญหากับ ลูกค้าหรือผู้บริโภค แต่ในบางกรณีก็อาจหลีกเลี่ยงปัญหาการกระทบกระทั่งกันระหว่าง ผู้ประกอบการและผู้บริโภคได้ยาก ดังนั้น แม้จะได้มีการออกพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคในการบริโภคสินค้า แต่หากคำนึงถึงการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนและสร้างเสริมคุณภาพในสังคม โดยผู้บริโภคได้ใช้สินค้า

และบริการที่มีคุณภาพในราคาไม่สูงจนเกินไป ผู้ประกอบการได้ประกอบธุรกิจอย่างราบรื่นและรับผิดชอบต่อสังคม ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เราจึงควรคำนึงถึงอุปสรรค ปัญหา และสิทธิตามกฎหมายของผู้ประกอบการด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ประกอบการและการระงับข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์ ให้มีความเหมาะสม เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภคหรือผู้ประกอบการ หรือแม้แต่กับศาลและกระบวนการยุติธรรม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาความหมาย แนวคิด และทฤษฎีในเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรถยนต์และการระงับข้อพิพาท

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวคิด และหลักเกณฑ์ของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคและผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์ รวมถึงการพิจารณาถึงประโยชน์ของการระงับข้อพิพาททางเลือกในการระงับข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์ของต่างประเทศกับประเทศไทย

1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าของผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์และการระงับข้อพิพาท

1.2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และปรับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้มีความชัดเจนขึ้น และออกกฎหมายเฉพาะในเรื่องการเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้สอดคล้องกับกฎหมายเลมอน (Lemon Law) รวมถึงแนวทางในการใช้วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกและการก่อตั้งองค์กรระงับข้อพิพาททางเลือกต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าของผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกว่าในปัจจุบัน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เกิดขึ้นจากแนวคิดที่ต้องการจะคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมักได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย และไม่อาจต่อรองกับผู้ประกอบการได้เนื่องจากอำนาจต่อรองน้อยกว่า หรือความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีของสินค้าน้อยกว่าผู้ประกอบการ เนื่องจาก พระราชบัญญัติ

ดังกล่าวไม่อาจจะแก้ปัญหาและปกป้องสิทธิของผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ ดังนั้น กฎหมายนี้เพียงลำพังจึงไม่ อาจแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการในเรื่องขอบเขตความรับผิดชอบหรือการระงับข้อพิพาท จึงจำเป็นต้องได้มีการศึกษาวิจัยปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์เพื่อหาแนวทางบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์ยุติลงอย่างสมานฉันท์

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเลมอน (Lemon Law) ของประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) ของประเทศเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่น รวมถึงคำจำกัดความคำว่ารถยนต์ สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ความรับผิดของผู้ประกอบการ การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับธุรกิจรถยนต์ ซึ่งอาจจะเป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องยิ่งขึ้น

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาข้อมูลโดยวิจัยเอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือเป็นการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ และเอกสารต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ ในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการในเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและการระงับข้อพิพาททางเลือก เช่น พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศกระทรวง รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ คำพิพากษาศาลฎีกา เอกสารการประชุมสัมมนา รวมทั้งข้อเสนอแนะของบุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบความหมาย แนวคิด และทฤษฎีในเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรถยนต์และการระงับข้อพิพาท

1.6.2 ทำให้ทราบ แนวคิด และหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคและผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์ รวมถึงการพิจารณาถึงประโยชน์ของการระงับข้อพิพาททางเลือกในการระงับข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์ของต่างประเทศกับประเทศไทย

1.6.3 ทำให้ทราบปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าของผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์และการระงับข้อพิพาท

1.6.4 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะถึงแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และปรับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้มีความชัดเจนขึ้น และออกกฎหมายเฉพาะในเรื่องการเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้สอดคล้องกับกฎหมายเลมอน (Lemon Law) รวมถึงแนวทางในการใช้วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกและการก่อตั้งองค์กรระงับข้อพิพาททางเลือกต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าของผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกว่าในปัจจุบัน